

פרשת בראשית

נושא השבוע: עולם נולד

נושא השבוע

ספר בראשית, פותח בסיפור **בריאת העולם**. במשך שישה ימים ברא האל את העולם. בתחילה נבראה **התשתית**: הארץ, האור והצומח, אחר-כך העצמים והיצורים הממלאים את השמיים והארץ, ולבסוף - **"נזר הבריאה"** - האדם שנועד לשלוט בברואים האחרים. הפסוק השני בפרשה עוסק **ביסודות** שהיו קיימים עוד לפני הבריאה - הארץ, במצב של חורבן ושממה, החושך והמים. מרכיבים הרסניים אשר היוו בסיס לעולם הטוב שברא אלוהים. מעניין לבחון את **הסיפור המקראי** על בריאת העולם ביחס **למיתוסים האליליים** בני אותו הזמן, אלה התבססו על הרעיון שהאלים נולדים ומולידים ככל יצור חי, ובריאת העולם היא בדרך כלל תוצאת לוואי של המאבקים ביניהם. **זת ישראל**, לעומת זאת, מעמידה את **האל מחוץ לחוקי הטבע**. הוא שייצר את חוקי הטבע, ולכן אינו חלק מתהליך הבריאה אלא רק מצווה עליו. העולם נברא מתוך **כוונה** ולא באופן מקרי. והאל יעמוד **כמחנך** אשר בראש מעייניו תעמוד התנהגותם המוסרית של בני האדם.

מה בפרשה

- **בריאת העולם** - תיאור הבריאה בכל אחד מששת ימי בראשית, וביום השביעי - שבתת אלוהים ממלאכתו, וקידוש השבת.
- **סיפור גן עדן** - חזרה על בריאת העולם ובעיקר על בריאת האדם בצורה שונה מהמסופר קודם לכן.
- **הרצח הראשון** - קורות בניהם של אדם וחווה - קין והבל. רצח הבל על ידי אחיו ועונשו של קין - גירושו מעל פני האדמה.
- **רשימת יחס** - מאדם עד נח.
- **מעשה בני האלוהים ובנות האדם** - בני האלוהים לוקחים להם נשים מבנות האדם. מהם נולדים הנפילים.

פרשנות

פירושו של **רש"י** מבוסס על מדרש של פסוק מתהילים: **"כֹּחַ מַעֲשֵׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לְתֵת לָהֶם נִחְלָת גּוֹיִם"**. **"כח מעשיו"** הוא מעשה בריאת העולם שאותו **"הגיד לעמו"** בסיפור בראשית. ומדוע סיפר האל לעמו על כח מעשיו? **"לתת להם נחלת גויים"**. וכך מסביר זאת **רש"י**: **"שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים (שודדים) אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, ויכלו ישראל לענות להם: כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא. הוא בראה, ונתנה לאשר ישר בעיניו. ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"**.

רמב"ן לעומתו, אינו מתייחס בפירושו לשאלת **מקומו של סיפור הבריאה** בתחילתה של התורה אלא **למשמעותה** של המילה **"בראשית"**. מה שמעסיק את הרמב"ן זו **השאלה הפילוסופית** - האם העולם נברא **"יש מיש"** או **"יש מאין"** ולדעתו, המילה **"בראשית"** באה להורות שהעולם נברא **יש מאין**. דחיית הפירוש של **רש"י** היא רק שלב בדרך להוכחת טענתו.

נושאים לדיון:

- מדוע, לדעתכם, פותחת התורה בסיפור הבריאה?
- נסו לדמיין ולתאר את המשפט **"בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ"**?

מ ד ר ש

מדרש זה בנוי בדגם שגור במדרשים של **התנצחות** בין תלמיד חכם ל"כופר" או "מין", כאשר מטרתם העיקרית של מדרשים מסוגו הייתה לענות לאנשים על **שאלות אמוניות** העולות בליבם. השאלה בה עוסק המדרש שלפנינו היא: מהי ההוכחה שיש בורא לעולם?

אצלנו מוצג המדרש בהקשר אחר ומציג תפישה לפיה ניתן להוכיח **בקיומו** של יוצר על ידי עצם קיומה של יצירתו, וזאת משום שאין דבר בעולם שהוא יש-מאין. אך מה מלמדת היצירה על **היוצר**? ניתן להדגים רעיון זה באמצעות הדיון הנערכים על-ידי חוקרים ומומחים על יצירת אמנות שונות, כשמתוך **היצירה** ניתן ללמוד על **חיינו** של האמן, על אפיו, ואפילו **על רגשותיו וחלומותיו!** גישה זו מובילה למחשבה מה ניתן ללמוד על האלוהים אם מתבוננים בעולם?

כיוון נוסף לדיון הוא נושא **איכות הסביבה**: עלינו להתייחס לעולם כאל יצירה **בעלת ערך** שיש לשמור עליה. כפי שאנחנו לא היינו רוצים לראות את יצירת כפינו נהרסת, כך אנחנו צריכים לדאוג גם ליצירה הנהדרת – העולם הנברא על ידי אלוהים.

נושאים לדיון:

- דמיינו את העולם כפי שנוצר וחישבו: מדוע ברא האל מרחבים ירוקים, אוקיינוסים רבי נסתרות, חלל אינסופי ובעיקר – בני אנוש, ומה מעידים עליו יצירות אלו?
- לו הייתם אתם יוצרי העולם – האם הייתם משנים בו דבר מה?

ה ש י ר

השיר הנבחר "**כשאלוהים אמר בפעם הראשונה**" מציג **זווית** ראיה מעניינת על בריאת העולם, על **השיקולים השונים** בבריאה ועל האינטרקציה בין האדם ובין הבורא.

ניתן לשמוע יחד עם התלמידים את השיר ולנסות לבדוק מה מתואר בו כנברא **במכוון**, אילו תהליכים התרחשו **בעקבות** בריאה קודמת ואילו אירועים התרחשו באופן עצמאי. לאחר העמידה על סוגי האירועים השונים ניתן לנסות לברר עם התלמידים מה משמעותם **הסימלית** של כל אחת מסוגי הבריאות.

